

Ebre

Carles M. Castellà Filòleg

'PROPOSO MÉS MOTS DEL TORTOSÍ AL DICCIONARI'

Entrevista

Anàlisi al català de la comarca. Carles Castellà ha publicat el llibre 'El tortosí del Baix Ebre i l'estàndard': Considera que el joves diuen massa castellanismes

J. J. BUJ
TORTOSA

Carles M. Castellà Espuny (Tortosa, 1971) és llicenciat en Filologia Catalana per la Universitat Rovira i Virgili (URV). És professor de llengua catalana i literatura a l'Institut Joaquín Bau, de Tortosa, i professor associat del Departament de Filologia Catalana de la URV al Campus Terres de l'Ebre.

Quin és l'estat de salut de les formes pròpies del Baix Ebre?

N'hi ha que desapareixen pels canvis produïts en la societat, que ha passat de ser eminentment agrària i sedentària a ser tecnificada i amb molta mobilitat. Els mots van i venen, se'n perden de vells i se'n guanyen de nous (com per exemple ebrenc). És preocupant, però, que algunes de les formes pròpies de la comarca (o del tortosí en general) queden cada cop més arraconades per la influència de l'estàndard.

Per exemple?

Em pregunto si els xiquets o joves saben què és una *xaveta*, una *paupella*, unes *estirandes* o una *rabosa* i si usen aquests mots. O només han sentit *escorpi*, *llimac*, *regnes* i *guineu*, que són les corresponents variants més generals. Em temo que la transmissió intergeneracional ha quedat estroncada en molts casos i això provoca que allò que deien els iaïos ja no ho diuen els nets. Malgrat això, com comenta el doctor Veny al pròleg del llibre, els parlars del Baix Ebre són encara «importants per la seva fidelitat a la tradició i la seva original creativitat», esperem que per molts decenniis.

Canvia gaire la manera de parlar de cada generació?

Sí. És la variació històrica o diacrònica que es produeix en temps real. Els grans no parlen igual que els joves, cosa que ha passat sempre. Moltes paraules que diu correctament la gent gran ja no es transmeten com succeïa abans. Algunes s'estan perdent en favor d'altres d'estàndard, per la uniformització que comporta aquesta varie-

El filòleg Carles M. Castellà mostra el llibre al costat del riu Ebre, a Tortosa. FOTO: JOAN REVILLAS

Similituds

Hi ha trets que atansen la parla de Benifallet i Paüls a la Terra Alta i la Ribera d'Ebre. Paüls fa els subjuntius amb o (vull que 'vingos'). Passa en altres àrees del català occidental.

tat. També afecta, i molt, la fraseologia o les dites populars. Però encara és més greu els castellanismes que s'estan incorporant a la llengua a través de la parla col·loquial de les generacions més recents: *rubio* (ros), *da igual* (és igual), *toma* (té), *xispa* (espurna)... Aquí hi hauríem de dedicar molts esforços, perquè això sí que empobreix la llengua d'una manera que, si no som curosos, pot arribar a ser irreversible.

Encara hi ha el sentiment que és un català 'incorrecte'?

He entrevistat la primera generació (gent més gran de 60 anys), que conserva el català més genuí i menys influenciat per l'escola o els mitjans de comunicació. En alguns informants es percep la sensació de parlar diferent o malament o que el que parlen no és prou català. Per ser justos, però, n'hi ha molts d'altres que tenen ben clar que parlen català (en algun cas, també perquè els fills o els nets els ho han aclarit).

Un dels seus reptes és normativitzar mots del tortosí...

Sí, però abans calia una anàlisi exhaustiva del català del Baix Ebre i la seua confrontació amb la normativa. Moltes paraules del nostre dialecte són presents en el diccionari normatiu: les pot dir i les pot escriure sense cap problema. En proposo d'incloure unes desenes de mots perquè crec que s'adiuen als criteris establerts. També justifico per què han de ser admeses en el diccionari normatiu altres paraules com *carlota*, *estevat*, *pesteta* o *xarraire*. Un altre mot que proposo normativitzar és *mangrana*, admès en el diccionari. La Secció Filològica de l'IEC. El diccionari normatiu no pot incloure totes les variants de la llengua, que és més rica i variada que el que ha de recollir un diccionari.

Trets diferents del Baix Ebre?

La major part de característiques coincideixen amb el bloc occidental. No tots els trets es donen en totes les poblacions (i alguns dels esmentats també apareixen en comarques limítrofes). Som una comarca lingüísticament molt interessant i variada!

de lleure, com molts dels meus companys», declara Rodríguez, que també destaca el dinamisme del curs i el bon rotlló que hi ha hagut amb tot el grup i la monitora. A més, diu, «aquest estiu m'agradaria treballar d'educadora de lleure i buscaré llocs per poder-ho fer».

Molts dels alumnes pensen treballar en el sector de l'oci

El curs adreçat a adolescents ha donat una visió general del món del lleure

educatiu a l'estiu, tot i que en un futur tenen pensat altres perspectives, com Anna que vol estudiar Biologia.

El curs els ha donat una visió àmplia i general del món del lleure, aprenent a conviure amb companys i practicant diverses tècniques educatives i va destinat als adolescents que s'interessen pel món del lleure educatiu i, que per edat, no poden accedir al curs de monitor de lleure, ja que s'han d'haver complert els 18 anys per realitzar-lo. En finalitzar-lo, els joves obtindran un certificat del curs, que té el suport de la Direcció General de Joventut de la Generalitat.

El curs ha tingut una durada de 20 hores i s'ha organitzat des de l'àrea de Joventut del Consell comarcal de la Ribera d'Ebre. Ha comptat amb 20 joves, tots ells d'entre 15 i 17 anys, de diferents pobles de la comarca.